

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Titvlvs VIII. De Dilationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

stionem hinc decedit Bonifacius. Si Procurator speciale mandatum afferat de jurando, admittendum esse, quamobrem tali casu Procurator duplex juramentum calumniæ edere debet, vnum in animam Domini ex mandato eius, alterum in animam suam, & est id peculiare in juramento calumniæ, teste Franco in cap. 2. n. 2. & 5. b. t. Nam in aliis juramentis sufficit, si Procurator juret, in animam Domini ex mandato eius speciali. Excipe, nisi sit Syndicus, huius enim juramentum in animam suam sufficit. Aliam exceptionem affert *Gailius l. 1.* Quod Procurator parti datus ex officio iudicis, calumniæ juramentum, saltem quatenus ad iustitiam causæ refertur, præstare non cogatur. *Arg. Reg. 24. in 6.* quod quis mandato facit iudicis, dolo facere non videtur cum habeat parere necesse.

Quæritur, si Procurator generatim constitutus sit ad lites, cum mandato seu potestate jurandi in animam Domini, an admitti debeat. Negat *gl. magna hic*, & id de iure verum videtur, quia juramentum calumniæ

requirit, vt causæ iustitiam determinatè cognoscat, atqui Dominus Procuratori generali dans mandatum jurandi de calumniâ in quibuscunque litibus, determinatè non censetur cognoscere iustitiâ causæ seu litis postea exorituræ, quare si causam iniquam esse appareat, excipere posset, quod mandatum jurandi indeterminatè datum, ad hanc causam iniquam extendere non voluerit, vt monet Bartolus, in cit. l. 2. §. Sin autem. n. 3. Nihilominus secundum consuetudinem tribunalium sufficere mandatum jurandi indeterminatum, non expressâ causâ seu lite, testatur *Joan. Andr. n. 1. Franc. n. 3.* Et hæc consuetudo saltem eâ ratione defenditur, quia si Dominus absens sit, & breui tempore ab eo mandatum jurandi in causa speciali haberi nequeat, tum ne excludatur Procurator generalis, introductum fuit, vt sufficiat mandatum jurandi generale, imò in tali casu sine mandato jurandi, Procuratorem admitti posse, præstito juramento in propria duntaxat animam, arbitratur *Bartolus loco citato n. 5.* Videatur *Francus hic n. 4.*

TITVLVS VIII. DE DILATIONIBUS.

DILATIO dicitur concessio seu indultum temporis, intra quod aliquid agi possit, & est alia dilatio legalis, seu quæ datur à lege v. g. ad appellandum intra decendium c. *Quod ad consultationem. 15. De sent. & re iudic.* Alia conventionalis, quæ datur ex partium conventionem, v. g. ad solutionem faciendam. l. *Cedere. 213. ff. De verb. signif.* Alia denique judicialis, quæ datur à iudice in iudicio, & hæc ferme arbitraria est, seu iudicis arbitratu definienda, consideratâ tum loci distantia, tum causæ ac personarum qualitate, vt docet *Tancredus. l. 2. t. 18. Maranta p. 6. Memb. 2. act. 3. n. 15.* Tametsi enim in iure certa dilationum tempora statuta reperiantur, vt lege 1. c. b. t.

cap. 2. 3. q. 3. tamen à iudice moderari possunt, & secundum exigentiam causæ, longiores vel breuiores concedi, vt notat *gl. recepta. in cap. 1. b. t.* Dilationum judicialium variæ species sunt, nam aliæ sunt expectatoriae (aliàs citatoriae dicuntur) quæ dantur Reo absenti, vt ad iudicium veniat, de his agitur in *Authent. qui semel. C. Quomodo & quando. cap. 1. b. t.* Aliæ sunt deliberatoriae, quæ Reo post oblatum libellum dantur, ad deliberandum, cedere, an contendere malit. c. 2. b. t. *Authent. auferatur. de litis contestatione.* vbi dicitur, has inducias 20. dierum esse; sed iudicem hoc tempus moderari posse, docet *Tancredus, lib. 2. t. 18.* Nam sicuti frustra protraheretur iudicium, si tanta temporis mora necessaria non esset, ita & vice versâ,

versâ, si nimis brevis dilatio daretur, consideratâ gravitate causæ, tum illa postea prorogari, aut noua dilatio concedi deberet, & ita iudicii processus magis impediretur. Aliæ dilationes recusatoriæ (aliàs dicuntur dilatoriæ) quæ dantur ad proponendum omnes exceptiones dilatorias, priusquam lis contestetur. *Cap. Pastoral. 4.* Aliæ verò sunt probatoriæ seu præparatoriæ, quæ dantur ad positiones & articulos probatoriales formandos, vel ad eis respondendum aut excipiendum, item ad testes & instrumenta querenda ac paranda, *cap. 2. & 3. cit. q. 3. l. 1. Cod. de induciis.* Aliæ sunt dilaciones allegatoriæ, nam postquam iudex partium probationes & exceptiones audiuit, querit an quid amplius allegare velint, tum si vna allegationibus renuntiet, altera verò plura sibi proponenda esse affirmet, dantur ei induciæ ad allegandum. *Authent. jubemus junct. gl. de induciis.* Aliæ sunt definitiue, quæ tunc peremptoriæ dicuntur, si cum termino peremptorio præfigantur, vt nisi ad eum diem quis compareat ad audiendam sententiam definitiuam, etiam in eius absentia procedendum sit. *l. Ad peremptorium. 68. ff. De Iudic. c. Consului 24. De Off. Deleg.* Aliæ denique sunt executiue, quæ dantur Reo condemnato ad solutionem faciendam, & est tempus quatuor mensium, quod tamen à iudice prorogari aut breuiari potest. *cap. Quod ad. 15. cit. l. De debitoribus. 31. ff. De iudiciis.* Discrimen est inter Dilaciones citatorias & definitorias, atque inter dilaciones probatorias & plerasque alias supra recensitas, quòd illæ suapte naturâ non sint peremptoriæ, sed vna concessâ dilacione, altera ac demum tertia quæ peremptoria est, concedi debeat. *l. Ad peremptorium. ff. De iudiciis.* potest tamen ex causa rationabili iudex vnam citationem peremptoriam facere, quæ ad trinam citationem sufficiat. *l. Consentaneum. (quando & quomodo. l. Contumacia. ff. De sententia & re iudicata, de cuius rei praxi videatur glossa magna in cap. Constitutionem. de sententia excommunicationis in 6. gl. in c. 1. b. 1.)* At verò Probatoriæ & aliæ pleræque dilaciones peremptoriæ esse censentur, ita vt

vnâ concessâ & elapsâ, iudex procedere debeat, nec aliam dare possit, tametsi voceem, *peremptorium*, in cõcessione non apposerit. Ita sumitur *ex lege 1. C. De dilationibus, & l. finali. ff. De Feriis*, vbi id docet *Bald. n. 1. Bartol. in cit. l. 1. n. 2. Gail. lib. 1. obseru. 91.* Excipi debet, nisi pars litigans iustum impedimentum allegando & probando, quòd minus intra tempus præfixum probationes v.g. instruere potuerit, aliam nouam dilacionem petat, tum causa cognitâ iudex, alteram dabit, imò & tertiam. *l. Oratione 7. ff. De Feriis. c. 4. de Except. quin & quarta dilatio probatoria, sed cum cognitione legali post ostensam legitimam petendi causam & editum iuramentum, quòd malitiosè non petatur, concedi potest. Authent. de test. §. Quia verò. Collat. 7. & c. In causis. 15. de test. junct. gl. verb. Productione.* Vltior verò, seu quinta dilatio, nunquam dari solet. *Authent. Atqui semel. C. De Probationibus*, vt litium denique aliquando finis sit, *l. Properandum. 11. C. De iudiciis.* Præterquam in casu quo nulli adhuc testes producti sunt, tum probato impedimento legitimo, etiam quinta, imò vltior dilatio danda esset, secundùm *Tancredum loc. cit. §. 2.* Exinde aliud discrimen oritur, quòd dilaciones citatoriæ, si pars absens sit, ex necessitate dentur, sed dilaciones probatoriæ non necessariò, quare etiã proximâ vice opus est aliquâ saltem leui cognitione causæ, vt constat *ex lege 1. & 4. b. t.* & plerumque iudex eiusmodi dilaciones dat ad instantiam partis, quamuis dare possit ex officio nemine petente, si expedire iudicaverit, teste *Bart. n. 1. b. t.*

Id deniq; adverte, quæ dicta sunt de Probatorijis dilacionibus non nisi vnici ordinariè dandis, locum tantùm habere in causis pecuniariis, & ciuilibus, at verò in criminalibus, Actori duæ dilaciones, Reo tres concedendæ sunt, idque ex quacunque causa, dummodo præsumi non possit, malitiosè, peti. *l. vlt. junct. gl. ff. De Feriis.* Imò *Maranta cit. p. 6. Actu 3. n. 3.* censet, quòd iudex antelatum sententiã Reo petenti dilacionem, ad ostendendam innocentiã, semper concedere possit, si præsumptio non adsit, quòd ma-

litiosè perat. His ita explicatis, apparet dilationes quasdam, videlicet Citatorias, Reusatorias, & Dilatorias ante litis contestationem dandas esse, alias verò & præcipuas dilationes ad probandum, excipiendū &c. concedi post litis contestationem. Quam ob rem compiler Canonum habitā harum rerum ratione, titulum hunc isto loco posuit, imitatus Ordinem, qui in C. Justiniani observatur.

CAPITVLVM I.

Dilecti.

PARAPHRASIS.

Causam, quæ vertebatur inter Abbatem, & Conuentum ex vnâ parte, & moniales ex altera parte super quadam Ecclesiâ Alexander III. delegauerat iudicibus, qui Abbati & Conuentui nimis breuem, eumque peremptorium terminum assignauerunt ad comparandum, quare cum ij se hac in re grauari intelligerent, ad sedem Apostolicam appellauerunt. Respondet Pontifex, id esse contra juris ordinem, præsertim in causis Ecclesiasticis, si terminus peremptorius ita maturetur, nisi necessitas postulet, quare aliis mandat iudicibus, si res ita se habeat, ut rescissis, quæ ante appellationem acta sunt, iuxta priores literas procedant.

SUMMARIVM.

1. Superflua dilationes in causis ecclesiasticis amputanda quidem sunt, necessaria tamen ad veritatem indagandam concedende.
2. Sufficiens causa appellandi est, quod dies peremptorius sine justa causa nimium abbrevietur.
3. Hinc ad excludendam appellationem consultum est, ut iudex causam abbreviata dilationis asserat, & peremptoria citationi inserat.
4. Prodest litiganti, statim protestatum fuisse, si breuis nimium citatoria aut probato-

ria dilatio absque causa concessa sit à iudice.

5. Potest tamen vtraque pars litigans grauari, non tantum ex nimis breui, sed etiam ex nimis longa dilatione concessa.

NOTA I. Licet in causis spiritualibus seu Ecclesiasticis superflua dilationes amputandæ sint, *Clement. sape. de Verb. signific.* tamen quæ necessariae sunt ad veritatis indagacionem, magis etiam in his, quàm in aliis causis debentur, cum in foro Ecclesiastico, præsertim si causa spiritualis agatur, veritas & æquitas præ oculis habenda sit.

NOTA II. Si dies peremptorius nimis abbrevietur, justa est causa appellandi. Ita *gloss. hic. Innoc. & Panorm. n. 1. & 12.* vbi notant, appellari non posse quod iudex vnâ citationem, eamque peremptoriam fecerit, sed quod nimis breuem, seu non concessa tanto tempore, quod alioquin ad trinam citationem sufficeret. Porro tamen numerus dierum, quem citationes seu edicta singula requirunt, in iure expressus sit, videlicet decendium. *l. Ad peremptorium 68. ff. De iudiciis*, tamen iudex spectatâ distantia loci, & causæ ac personarum circumstantiis, dilationes producere ac breuiare potest, ut desumitur ex *l. Nonnunquam 71. & ex hoc capitulo*, vbi exceptio ponitur, *Nisi necessitas postulet, ut dies sine terminis peremptorius breuietur.* Causas autem iustas abbreviandi, numerat hic *Panorm.* videlicet; si periculum in mora sit, quia res alioquin peritura est, aut non nisi impensis alenda, nisi breui tempore finiatur. Item si causæ moticæ sint. *Argum. Authent. Nisi breuis, de sententiis ex periculo &c.* aut si personæ in propinquo sint, & facile instruere se possint ad parendum & respondendum. Denique postquam in causa conclusum est, facilius abbreviare licebit peremptorium ad audiendam sententiam, ut debitus liti finis imponatur. Quare ex his documentum capi potest, quod si quidpiam iudicis arbitrio

arbitrio commissum sit, atque is non ut vir bonus arbitrari & decernere videatur, pars tanquam grauata appellare possit: quam ob rem in tali casu consultum est, ut iudex terminum seu dilationem abbreviaturus, causam eius afferat, & peremptoria citationi inserat, quia tunc maior ad erit praesumptio pro iustitia iudicis ad excludendam appellationem; qua de re *Innoc. c. 10. Panorm. n. 12.*

4 Duo his adde. I. ex *Maranta. p. 6. Memb. 2. act. 3. n. 17.* Si iudex absque causa, nimis breuem dilationem citatoriam, aut probatoriam dederit, Consultum est litiganti, ut statim contradicat seu protestetur contra illam, ne alioquin consentire videatur, *argum. cap. quod ad. 15. de sent. & re iudicata.* Prodest autem protestatio, quia lapsa dilatione, potest deinde alia noua dilatio, etiam sine causae cognitione peti, cum prima non fuerit integra.

5 II. Ex *Nauarr. cit. cap. 2.* sicuti pars litigans grauari potest, & ideo appellare, quod nimis breuis dilatio, eaque peremptoria data sit, ita & vice versa pars altera, si nimis longa dilatio concedatur, & locum id habet, etiam si dilatio probatoria sit, ideoque parti utrique communis, *iuxta l. Petenda. 6. C. de temp. in integr. restituit.* quia nihilominus graue accidere potest Actori vel Reo iam instructo, si lis absque necessitate pottrahatur.

CAPITVLVM II.

Præterea.

PARAPHRASIS.

Titius impetrauit Rescriptum à sede Apostolica contra Caium; hunc proinde citat iudex delegatus, tenorem rescripti Citatorio inferens, ut eo lecto deliberare possit, cedere an contendere velit, nihilominus Reus comparens in iudicio, inducias deliberatorias petit, sunt ne ipsi concedendæ? Resp. Cæle-

stinus III. Si ex rescripto ipsi transmissio sufficienter instrui possit circa qualitatem causae & actionis, inducias seu dilationem deliberatoriam dandam non esse, sed ad causae cognitionem & definitionem procedendum.

S V M M A R I V M.

1. *Noua dilatio deliberatoria non est danda Reo, si ex rescripto Delegati plenè instrui possit, neque dilatio citatoria sit breuis nimium.*
2. *Tenetur tamen Delegatus, ut citatum obliget ad comparandum, rescriptum delegationis ordinariè submittere citato.*
3. *Quanam exprimenda sint in citatorio, ut citatus comparere teneatur.*

NOTA I. Si Reus ex rescripto quod iudex delegatus ipsi transmissit, plenè instrui potuit, noua deliberatoria dilatio ipsi non conceditur. Dummodo dilatio citatoria seu tempus intra quod comparere debet, fuerit tantum, ut super causa deliberare, amicos, advocatos, & alios peritos spectata grauitate rei consulere potuerit, & dummodo ex rescripto sufficienter instrui potuerit, quidnam & ex qua causa petatur, *teste glossa hic, verb. plenè potuit.* Alioquin etiam libellus Actoris, vel saltem specificatio actionis simul mitti deberet; vel nisi id fiat, dilatio deliberatoria postea concedi.

Nota II. Dilatio Deliberatoria censi debet peremptoria, ita ut nisi vnica concedi non debeat, præterquam si legitimum impedimentum ostendatur, vel causa noua incidat, ob quam inquirere ac deliberare oporteat, ut dixi in Rubrica huius tituli.

Quæritur 1. An iudex delegatus teneatur rescriptum delegationis vnà cum citatione mittere, ut citatum obliget ad comparandum. Resp. Affirmatiuè cum *Innoc. hic, Column. 1. Panorm. n. 5.* quia nisi delegatus fidem authenticam faciat delegationis,

tionis, necesse non est ei parere. teste *Innoc. 6. Cum iure. n. 4. de elect. Gail. l. 1. obseru. 48. n. 17. Maranta de Ord. p. 5. n. 75.* Non quòd Originale Papæ rescriptum mittere teneatur, sed manu Notarij transumptum. Excipe nisi agatur de præiudicio non graui, quia facile & sine magnis expensis accedere potest citatus ad videndum rescriptum, præsertim si delegatus magnæ autoritatis sit, aut cui talia rescripta frequenter mittuntur, tali casu sufficet citatio, non inserto rescripto, vti monet *Panorm. arg. l. 5. ff. De iudiciis.*

3 **Quæritur 2.** Quomodo citatio seu citatorium à iudice formari debeat, vt citatus comparere teneatur. Resp. In citatorio hæc necessariò exprimi debent. 1. Nomen Iudicis citantis, vt citatus dispicere possit, num iudex competens sit, & an eum recusare possit. 2. Nomen & cognomen citati exprimendum, vt is determinatè cognoscat, se & non alium citari; si verò Abbas nomine Monasterij, aut Consules nomine ciuitatis citentur, sufficit ita citare: Citamus Abbatem Monasterij S. Viti. Citamus Consules ciuitatis Augustanæ; vti docet *Gail. l. 1. obseru. 49.* 3. Nomen & cognomen eius, ad cuius instantiam aliquis citatur, nisi causa sit, in qua Iudex ex officio procedere potest. Hac de re *Felinus in c. 1. De iudiciis.* 4. Causa citationis exprimenda est, vt *sup. dixi in 1. Not. cum gl. verb. Plenè.* 5. Locus iudicii exprimendus, præsertim si iudex delegatus citet, qui certum tribunal non habet, sin autem ordinarius iudex, quia talis stabile habet plerumque tribunal; expressione hac opus non est, teste *Sancio t. De nullitate ex defectu citationis. n. 63. Gail. l. 1. obseru. 53.* 6. Dies in qua citatus comparere debet, designanda est, oportet autem citare ad diem non feriatam, sed plerumque addunt iudices, vt si dies in citatorio designata juridica non sit, seu in qua iudicium non agitur, sistere se debeat citatus in die sequenti juridica, teste *Gaillo l. 1. obseru. 53. n. 2.*

¶: (o): ¶

Literæ.

PARAPHRASIS.

Presbyter Ecclesiæ S. Priscæ, in vrbe nomine eiusdem Ecclesiæ, agens contra duos Nobiles coram Episcopo Florentino, obtulit libellum in quo continebatur, pensionem ex quibusdam possessionibus debitam tribus annis & ultra, solutam non esse; sed cum dicti Nobiles peterent explicari, quantum temporis spatium significaretur particulâ & ultra. Presbyter respondit, septem annis in pensionis solutione cessatum fuisse. Tum verò Nobiles dilationem longiorem ad deliberandum petierunt, eò quòd libellus per hanc temporis septennalis expressionem mutatus sit, & cum Episcopus concedere denegaret, ipsi ad Pontificem appellarunt. Sed Honorius III. hanc appellationem friuolam esse dixit, ac mandauit, vt eà non obstante in negotio iuxta prioris rescuipi formam procedatur.

SUMMARIVM.

1. Ex declaratione eorum, qua ex abundante adiecta fuerunt libello, non mutatur huius status.
2. Si tamen ex declaratione adiunctorum notabiliter immutetur causa status, qua nec à parte conuenia prouideri potuit, non dilatio deliberatoria dari debet.

CAsus iste duobus modis intelligi potest, secundum gloss. & *Innoc. bic.* 1. Quòd intentio Actoris fuerit, vt nobilibus iudicis sententiâ declararetur, eos iure possessionū emphiteutico excidisse, propter pensionem triennio non solutam, quandoquidem hæc pœna commissi incurritur, per tanti temporis cessationem, in qua uis etiam priuatâ emphiteusi. l. 2. C. De iure emphyteut. Imò in Emphyteusi Ecclesiastica sufficit biennium, nisi quòd moram oblati celeriter pensionibus purgare emphyteutæ concessum sit. *e. ult. de locat. & dixi l. 3. tract. 4. c. 23. n. 8. Secun-*

cūndū hunc intellectum, Notandum est vnicum: Quæ vt superflua seu ex abundante adijciuntur libello, eorum declaratione non censetur libellus mutatus, quia non pertinent ad substantiam, nec probandi necessitati subiacent. v. g. Si agens interdicto possessorio recuperandæ, titulum Dominij aut quasi Dominij, inseruerit: qua de re in *c. Ex parte. 15. De foro compet.*

2. Sensus est, quod pensiones à pluribus annis non solutæ in hoc casu repetantur, quia possessiones non erant emphyteuticæ, sed Ecclesiæ censuales, discrimen verò inter emphyteuticum & censualem contractum attuli *cit. cap. 23. n. 2.* Secundum hunc intellectum nota vnicum, si per declarationem libelli causæ status notabiliter afficiatur, vt noua deliberatione opus esse videatur, tum noua dilatio deliberatoria dari debet, non item si causæ status non ita afficiatur, quin pars conuenta prævidere potuerit, vt in casu nostro. Facile enim ipsi nobiles recordari, vel ex libellis suis censualibus cognoscere poterant, quanto tempore pensiones solutæ non fuerint, atque ita, quousque se extendere rit particula, & *ultra*; siquidem in proprio facto, nisi diuturnum tempus intercesserit, ignorantia non præsumitur, *iuxta c. Ab excommunicato 41. junct. gl. verbo: De facto suo. De rescriptis, & ita hæc explicat P. norm. n. 13.*

CAPITVLVM. VLT.

Exposuit.

PARAPHRASIS.

Inter Bituricensem, & Burdegalensem Episcopos controuersia erat super iure Primatiæ, quam ob rem Greg. IX. citauit Archiepiscopum Burdegalensem ad initium quadragesimæ, terminum ei peremptorium assignando, vt vel per se, vel per Procuratorem Apostolico conspectui se præsentet, sed postea ab eodem Pontifice personaliter vocatus, consilij seu subsidij alicuius afferendi causâ Romam venit, vbi etiam Bituricensis Epi-

scopus constitutus instanter postulauit, vt in dicta controuersia procederetur. Sed Burdegalensis domum abiens, procuratorem ad eam causam reliquit, qui saluis exceptionibus, sibi respondendo ac defendendo competentibus omnia agere posset, quæ ipse Archiepiscopus in propria persona. Cū igitur Bituricensis Procuratorem urgeret ad respondendum, ipse excepit, se ad id non teneri, cū Burdegalensis Archiepiscopus jus haberet, causam domū reuocandi, quandoquidem ob aliam publicam causam vocatus Romam aduenisset, sed neque cum Coëpiscopis & aliis quorum consilium in causâ tam ardua requirendum est, consultatum fuisse, quia tantum tempus non suppetebat Archiepiscopo, ut ad vtrumque negotium instructus Romam accederet. Ex parte verò Bituricensis replicatum fuit, quod Papa jam antè Burdegalensem citauit ad causam istam peragendam, neque hoc citatorium suum per posterius personaliter veniendi, mandatum reuocasse, tantum quoque spatium temporis habuisse Burdegalensem, ut sufficienter deliberare potuerit, quod ipsa etiam cum quibusdam facere jam aggressus esset. His vtrinque auditis, Gregor. IX. adhibito Cardinalium consilio dilationem aliam usque ad Natliuitatem Domini indulgit. Vide quæ circa hanc controuersiam habentur *in cap. vlt. De Maioritate.*

SUMMARIVM.

1. Citatio fieri potest per terminum primam statim vice peremptorium ad totam causam, si longè absit citandus, modò etiam sufficiens illi tempus detur ad deliberandum & causam instruendam.
2. In casu impeditenti superuenientis citationi peremptoria noua dilatio dari potest.

NOta I. Si aliquis ex loco valde remoto citandus sit, citatio fieri potest ad totam causam, & ita ut terminus peremptorius statim primâ vice designetur, ita sumitur

tur ex cap. Tum ex literis s. in fine, de in integr. restit. Imò Gail. l. 1. obseru. 51. monet, in quibusdam tribunalibus id ferme ordinarium esse, ut citationes fiant ad totam causam, dato tamen temporis interuallo, quod sufficiat ad deliberandum, & causam instruendam, si ex loco remoto peremptoriè aliquis vocetur iuxta c. 1. h. 2.

2 Nota II. Si dilatio peremptoria ob superveniens impedimentum non fuit sufficiens, dari potest noua dilatio, ita etiam supra in c. 2. Not. 2.

Quæritur I. Quid sibi velit, quòd procuratorium mandatum datum sit saluis exceptionibus? Resp. Referendum id esse potissimum ad exceptiones dilatorias, ne enim Archiepiscopus videretur mandasse Procu-

ratori, ut super causa principali responderet, protestatus est, exceptiones omnes etiam dilatorias saluas sibi manere.

Quæritur 2. Quid sibi velit, quòd Procurator dixit Archiepiscopum pro absente reputandum fuisse, & revocandi domum priuilegium habuisse? Resp. Id solùm dicere voluisse, quod præsentia, quam pro publica necessitate Romæ exhibuit, ei damno esse non debeat, ut ibi respondere teneatur non instructus, ideòque perinde censendum esse, ac si Romæ nunquam fuisset. Ceterùm cum ratione sue profectionis impeditus fuerit, quòd minùs causam adeò arduam instruere potuerit, ideò nouam ei dilationem necessariò tribuendam esse, quod & Pontifex iustum esse decreuit.

TITVLVS IX. DE FERIIIS.

FERIÆ à dilationibus, de quibus præced. tit. differunt 1. Quia dilationes dantur ob còmodum, & plerumque etiam ad instantiam partium, ut se ad litem instruere possint. Feriæ autem legibus institutæ sunt, potissimum ob publicum bonum, vel Dei honorem. 2. Dilationes dantur secundùm exigentiam causæ plerumque iudicis arbitrio, sed feriæ definitæ ac stabiles sunt, nihilominus & ipsæ feriæ dilationes quædam iudiciorum sunt, ut propter hanc genericam convenientiam, hi tituli non incongruè coniungantur, uti ex l. 1. ff. Videre est, titulis De Feriis & Dilationibus.

CAPITVLVM I.

Omnes.

Dies Dominica omni cum Veneratione seruari debet, à Vespera ad Vesperam, ita ut non liceat mercatum aut iudicium instituere, vel aliquem condemnare, aut iuramentum præstare, nisi pro pace, aut alia necessitate.

Quòd hîc dicitur de obseruatione Dominicæ & Festorum à Vespera ad Vesperam, id accipi debet secundùm consuetudinem quarundam prouinciarum, at verò spectato Communi Ecclesiastico iure, cuiuslibet festi obseruatio est à mediâ nocte, usque ad alterius noctis medium. De Mercatu diebus festis non instituendo, & non agendis litibus judicialibus, egi eodem tract. 7. cap. 2. asserit. 8. & 9. vbi etiam dixi. n. 8. limit. 4. Non omnia iuramenta die festo prohiberi, v. g. quæ fiunt in inauguratione Doctõris, pro Confirmatione contractûs, sed tantùm iudicialia, quamuis & hæc non minùs quam alij iudiciales actus propter necessitatem aut pietatem permittuntur. c. vlt. h. s. Videatur Tancredus l. 2. c. 19.

CAPITVLVM II.

Quoniam.

Tria hîc dicit Alex. III. Primò. Licet Iudæi Sabbata celebrarint à Vespera usque ad Vesperam, tamen Christiani in festis suis inchoan-